

Limity i nadzór – co grozi gotówce w UE?

21 maja 2025

Gotówka traci na znaczeniu w całej Europie – a jednocześnie podlega coraz większym regulacjom politycznym. W Hiszpanii już teraz obowiązują surowe limity, które mogą stać się wzorem dla całej Unii Europejskiej. Krytycy ostrzegają: stawką jest wolność obywateli.



Gotówka to coś więcej niż tylko środek płatniczy – symbolizuje niezależność, prywatność i zaufanie. Mimo to jej użycie w Niemczech od lat systematycznie spada – o ile w 2017 roku około 75 proc. osób płaciło głównie gotówką, to w 2023 roku było to już tylko niespełna 50 proc. Tak wynika z badania opinii publicznej opublikowanego w kwietniu tego roku przez Niemiecki Bank Federalny, dotyczącego roli gotówki w niemieckim społeczeństwie.

Badanie Bundesbanku ostrzega przed możliwym błędnym kołem: mniejsze korzystanie z gotówki może prowadzić do ograniczenia jej dostępności (na przykład do zmniejszenia liczby bankomatów) – podkreślają przedstawiciele Bundesbanku. To z kolei może sprawić, że akceptacja gotówki w handlu będzie

dalej spadać.

Większość chce, by gotówka miała przyszłość

Mimo trendu na rzecz płatności cyfrowych około dwie trzecie społeczeństwa nadal uznaje gotówkę za ważną dla siebie, a jeszcze więcej osób dostrzega jej duże znaczenie społeczne. Za główne zalety uznają odporność na awarie techniczne, możliwość anonimowego płacenia, integrację finansową oraz funkcję wychowawczą wobec dzieci.

Zarzuty takie jak unikanie opodatkowania, wysadzanie bankomatów czy koszty nie przekonują wielu ankietowanych do rezygnacji z gotówki. Zdecydowana większość chce, aby gotówka miała przyszłość również w dłuższej perspektywie.

Zwolennicy gotówki z niepokojem spoglądają więc m.in. na Hiszpanię, gdzie w ostatnich latach przepisy dotyczące gotówki zostały znacząco zaostrzone. W ramach tzw. ustawy przeciw oszustwom podatkowym („Ley Antifraude fiscal”) w 2021 roku ustalono maksymalny limit płatności gotówkowych w Hiszpanii na 1000 euro. Osoby niemające rezydencji podatkowej w Hiszpanii mogą płacić gotówką do 10 000 euro.

Hiszpania zaostrza zasady wypłat gotówki

Na początku roku przepisy dotyczące nadzoru nad gotówką w Hiszpanii zostały zaostrzone. Wypłaty z banku powyżej 3000 euro nie wymagają zgłoszenia do hiszpańskiej agencji podatkowej (Agencia Tributaria), jednak banki są zobowiązane do ich raportowania. W praktyce niektóre banki mogą wymagać wcześniejszego zgłoszenia takich wypłat, na przykład z jednodniowym wyprzedzeniem, aby zagwarantować dostępność gotówki.

Osoby, które chcą wypłacić więcej niż 100 000 euro, muszą zgłosić ten zamiar hiszpańskiej agencji podatkowej na 72 godziny przed planowaną wypłatą. Banki mogą wypłacić taką kwotę dopiero po okazaniu potwierdzenia zgłoszenia.

Spadek użycia gotówki także w Hiszpanii

Gotówka wciąż pozostaje w Hiszpanii ważnym środkiem płatniczym. Z badania przeprowadzonego przez „Banco de España” w 2023 roku wynika, że 65 proc. Hiszpanów używa gotówki codziennie, a 60 proc. zadeklarowało, że jest to ich główna forma płatności w fizycznych punktach sprzedaży.

Jednak również w Hiszpanii widoczny jest spadkowy trend. Zgodnie z aktualnym badaniem „Banco de España” w 2024 roku odsetek osób codziennie korzystających z gotówki spadł do 57 proc. Mimo to gotówka pozostaje w Hiszpanii najczęściej używanym środkiem płatniczym w sklepach, zwłaszcza wśród osób starszych i w mniejszych miejscowościach.

W raporcie „Global Payments Report 2024” firmy konsultingowej Boston Consulting Group (BCG) zbadano, jak często konsumenci w różnych krajach europejskich dokonywali płatności elektronicznych w ciągu roku. Wynik: Hiszpania znalazła się w ogonie europejskiej stawki pod względem płatności elektronicznych.

Podczas gdy w Norwegii – liderze zestawienia – na jednego mieszkańca przypadało średnio 815 transakcji elektronicznych rocznie, a w Luksemburgu i Irlandii odpowiednio 753 i 705, Hiszpanie sięgali po tę formę płatności tylko 288 razy na osobę. Rzadziej płacono elektronicznie jedynie na Malcie (243) i we Włoszech (194). Dla porównania: w Niemczech konsumenci dokonali w 2023 roku średnio 304 transakcji elektronicznych na osobę.

Według raportu „Payments in Poland 2024/2025” opublikowanego przez Inteliace Research, w 2023 roku w Polsce przypadało około 420 transakcji na osobę.

Według szacunków Boston Consulting Group (BCG) globalne przychody firm finansowych w ubiegłym roku wyniosły około 1,8 biliona dolarów amerykańskich. Kwota ta obejmuje m.in. wpływy z opłat i odsetek w obszarze płatności. W ciągu ostatnich pięciu lat przychody z sektora płatności rosły średnio o 9 proc. rocznie. BCG prognozuje jednak, że do 2028 roku tempo tego wzrostu może spaść do około 5 proc. rocznie.

Jednym z powodów tego spowolnienia – jak wskazują autorzy badania – jest fakt, że w wielu krajach płatności gotówkowe już znacząco spadły. W takich rynkach nie można więc oczekiwać dalszego, istotnego wzrostu w zakresie płatności elektronicznych. Na potrzeby corocznego raportu BCG analizuje m.in. dane dotyczące płatności, pochodzące z odpowiednich banków centralnych.

UE wprowadza limity płatności gotówkowych dla transakcji handlowych

Jednak nie tylko w Hiszpanii dąży się do ograniczenia płatności gotówkowych. W maju 2024 roku Unia Europejska przyjęła w ramach obszernego pakietu legislacyjnego jednolity limit płatności gotówkowych w wysokości 10 000 euro. Regulacja ta stanowi część Rozporządzenia UE 2024/1624 i ma wejść w życie w całej Unii najprawdopodobniej w 2027 roku. Krok ten uzasadniany jest walką ze zjawiskami takimi jak pranie brudnych pieniędzy i finansowanie terroryzmu.

W przyszłości płatności gotówkowe w kontekście handlowym nie będą mogły przekraczać 10 000 euro. Już przy kwocie 3000 euro sprzedawcy będą zobowiązani do sprawdzenia tożsamości

kupującego i odpowiedniego udokumentowania transakcji. Z tego obowiązku wyłączone są całkowicie prywatne płatności między osobami fizycznymi, o ile nie działają one w ramach działalności zawodowej lub gospodarczej. Również wpłaty gotówkowe w bankach lub instytucjach kredytowych nie są uznawane za płatności gotówkowe w rozumieniu tego przepisu.

Rozporządzenie pozwala państwom członkowskim na utrzymanie lub wprowadzenie bardziej rygorystycznych przepisów krajowych.

We Francji limit płatności gotówkowych już od lat wynosi 1000 euro w przypadku płatności dokonywanych przez osoby prywatne na rzecz przedsiębiorców lub między przedsiębiorcami. Przepis ten dotyczy osób mających rezydencję podatkową we Francji. Dla osób z rezydencją podatkową za granicą, np. turystów, limit ten wynosi 15 000 euro, o ile są to wydatki osobiste. Przy płatnościach gotówkowych przekraczających 1000 euro należy sprawdzić i udokumentować tożsamość płatnika. Naruszenie tych przepisów może skutkować nałożeniem kar finansowych.

Kolejnym kluczowym elementem pakietu działań UE jest utworzenie europejskiego urzędu ds. przeciwdziałania praniu pieniędzy – AMLA (Anti-Money Laundering Authority, pol. Urząd ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy), który będzie miał siedzibę we Frankfurcie nad Menem. Nowy organ unijny ma rozpocząć działalność jeszcze w tym roku i będzie koordynował krajowe organy nadzoru, a także sprawował bezpośredni nadzór nad instytucjami finansowymi o podwyższonym ryzyku.

Działania te są częścią szeroko zakrojonego unijnego planu działania przeciwko praniu pieniędzy, który od 2021 roku jest stopniowo wdrażany. Nowe przepisy zostały oficjalnie przyjęte przez Parlament Europejski w kwietniu 2024 roku.

Ograniczanie użycia gotówki narusza

wolność obywateli

Nie brakuje jednak krytyków limitów płatności gotówkowych, jakie mają zostać wprowadzone w krajach europejskich i na poziomie UE. W dokumencie do dyskusji opublikowanym przez Wyższą Szkołę w Aschaffenburgu prawnik Ralph Hirdina argumentuje, że ustawowe ograniczenia dotyczące gotówki mogą potencjalnie naruszać prawa podstawowe. W szczególności zwraca uwagę na prawo do samostanowienia informacyjnego oraz ochronę danych osobowych. Hirdina ostrzega, że ograniczanie płatności gotówkowych może naruszać wolność obywateli.

Również Europejski Bank Centralny (EBC) podkreśla znaczenie gotówki jako prawnego środka płatniczego i ostrzega, że coraz częstsza odmowa jej przyjmowania przez sprzedawców może zagrozić statusowi gotówki. EBC apeluje o jasne przepisy prawne, które zagwarantują obowiązek akceptowania płatności gotówkowych.

W opinii wydanej już w marcu 2022 roku Europejski Bank Centralny skrytykował decyzję Hiszpanii o wprowadzeniu limitu wypłat gotówkowych w wysokości 1000 euro. Zdaniem EBC ustalony limit jest „rażąco niski”. Tak niska kwota znacznie utrudnia realizację legalnych transakcji z użyciem gotówki jako środka płatniczego, a tym samym zagraża „konceptji prawnego środka płatniczego, która została zagwarantowana w Traktacie o Unii Europejskiej”.

W odniesieniu do limitu w wysokości 1000 euro EBC ostrzega ponadto, że tak niski próg „będzie miał niezamierzone negatywne skutki dla statusu banknotów euro jako prawnego środka płatniczego”. Tego rodzaju ograniczenie płatności gotówkowych w znacznym stopniu narusza również wolność obywateli w zakresie swobodnego wyboru preferowanego sposobu płatności.

Jednocześnie EBC podkreśla, że gotówka „ułatwia włączenie całej populacji w obrót gospodarczy” – stanowi bowiem kluczowy

środek płatniczy zwłaszcza dla osób starszych oraz dla tych, które mają ograniczony dostęp do cyfrowych usług płatniczych.

W swojej opinii EBC dochodzi do wniosku: „Limit płatności gotówkowych w Hiszpanii wydaje się zbyt niski, a zwłaszcza kara pieniężna w wysokości 25 proc. zapłaconej kwoty wydaje się nieproporcjonalnie wysoka”.

Hiszpania jako wzór? Limity płatności gotówkowych i unijny rejestr majątkowy

Pomimo krytyki ze strony Europejskiego Banku Centralnego wobec hiszpańskiego limitu płatności gotówkowych nic nie wskazuje na to, by Hiszpania miała zmienić obrany kierunek. Ten model może wręcz posłużyć za wzór. Znany dziennikarz ekonomiczny Norbert Häring zwraca na swoim blogu uwagę na pewien aspekt, który nie pozwala tego wykluczyć: w kontekście planowanego przez UE powszechnego rejestru majątkowego hiszpańskie rozwiązanie może stanowić istotny krok na drodze do realizacji tego celu.

Planowany rejestr majątkowy UE to inicjatywa mająca na celu ewidencję własności i majątku (na przykład nieruchomości, kont bankowych, papierów wartościowych) osób fizycznych i prawnych we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej. Oficjalnym celem tego działania jest: skuteczniejsza walka z praniem pieniędzy, uchylaniem się od opodatkowania i finansowaniem terroryzmu – poprzez zapewnienie organom państwowym lepszego wglądu w stan posiadania obywateli. W ubiegłym roku UE opublikowała w tym zakresie studium wykonalności.

Obecnie Unii Europejskiej trudno jest ustalić, ile gotówki ktoś przechowuje w domu. Jednak jeśli w przyszłości wypłaty gotówki powyżej 1000 euro zostaną zakazane, a wypłaty od 3000 euro będą musiały być zgłaszane i uzasadniane, sytuacja

ulegnie znaczącej zmianie – obrót gotówkowy stanie się znacznie łatwiejszy do monitorowania.

Autorstwo: Patrick Langendorf

Źródło zagraniczne: [EpochTimes.de](https://www.epochtimes.de)

Źródło polskie: [EpochTimes.pl](https://www.epochtimes.pl)